

هادیانه

نیکی به خانواده

■ امام صادق علیه‌السلام: مَنْ حَسَنَ بَرَّةً بِأَهْلِ بَيْتِهِ مَدَّ لَهُ فِي عُمْرِهِ، هَر كَس بَه شایستگی در حق خانواده‌اش نیکی کند، عمرش طولانی می‌شود. کافی (ط – الاسلامیه) ج ۲، ص ۱۰۵

مر ضیه نفیسی، استاد دانشگاه:

خود را با سبک زندگی نسل جدید هماهنگ کنیم اما در چارچوب خانواده

محبوبه قربانی

با گسترش فناوری و تغییر سبک زندگی، خانواده‌ها بیش از هر زمان دیگری نیازمند باز تعریف نقش‌ها و با سازی پیوندهای عاطفی‌اند. دکتر مر ضیه نفیسی، استاد دانشگاه با اشاره به اهمیت بنیان خانواده در تربیت نسل آینده می‌گوید: «اگر والدین نتوانند با زبان نسل امروز سخن بگویند و با حفظ اصول دینی خود را به فرزندان برسانند، نباید انتظار تربیتی ماندگار داشته باشند.» وی تأکید می‌کند خانواده، سنگ بنای شخصیت انسان است و تربیت کودک در سال‌های نخست زندگی، ضامن سلامت آینده جامعه خواهد بود. متن زیر ماحصل گفت‌وگو با این کارشناس است که می‌خوانید.

■ ■ ■

از نگاه شما خانواده به چه معناست و چرا برای حفظ و تقویت آن باید تلاش کرد؟
خانواده، متشکل از پدر، مادر و فرزندان است و یک کانونی گرم، امن و سراسر آرامش باشد. این مکان، گرایش‌هایی دارد. از جمله گرایش‌های فطری. خداوند نیز در قرآن به این گرایش‌ها اشاره کرده است و می‌فرماید: «وَمِنْ آیَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَخَلَّ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً». در این آیه آفرینش همسران برای آرامش یافتن آنان در کنار یکدیگر را از نشانه‌های الهی معرفی کرده و زمینه‌های مهر و مودت را میان ایشان برقرار ساخته است. اگر زن به تنهایی و مرد به تنهایی باشند، به هیچ عنوان نمی‌توان گفت که اینها به تنهایی زندگی می‌کنند و جزو خانواده هستند. خانواده یعنی اینها هر کدام ناقص هستند، خداوند آنها را به صورت زوج در کنار هم قرار می‌دهد تا یک «تکمیل مکملی» به وجود بیاید و بتوانند ادامه حیات دهند. ادامه حیات، بر اساس تولید مثل و ازدیاد نسل به وجود می‌آید. در خصوص اینکه چرا باید خانواده حفظ و تقویت شود، باید گفت که خانواده باید مستحکم باشد و این استحکام خانواده خود منوط به یکسری عوامل است. خیلی چیزها داخل هستند در اینکه ما بتوانیم خانواده را حفظ کنیم. ما باید تلاش کنیم بتوانیم آن اتحاد را در خانواده به وجود بیاوریم و تقویت کنیم. حالا، زمینه‌های آرضی نیازهای جنسی و عاطفی مقابل زن و مرد را فراهم کنیم. اگر چنانچه ما برای محورش به تقویت خانواده کوشش نکنیم، اعضای خانواده هر کدام به سویی می‌روند. مثل خانواده‌های غربی که اکنون می‌بینیم، هیچ مهر و محبتی، هیچ معنویتی آنگونه که اسلام به آن اشاره کرده، در آن خانواده‌ها اصلا دیده نمی‌شود. هیچ تعهدی ندارند نسبت به یکدیگر، هیچ احساس مسئولیتی وجود ندارد. وقتی قرآن و روایات (ع) این قدر تأکید کرده‌اند حتما هنگام صرف غذا، همه باید سر سفره حاضر باشند، این فقط به خاطر ثواب آن نیست که البته طبق

روایت تأکید زیادی شده است، بلکه به این دلیل است که از احوال و حالات هم باخبر شوند، بتوانند به یکدیگر کمک کنند، اخبار را به هم برسانند و از حال یکدیگر مطلع شوند. این مسئله در تقویت خانواده بسیار اثرگذار است. اگر بتوانیم در خانواده احساس مسئولیت‌ها، تعهدها، اجرای معنویات را بر اساس حدیث ثقلین سر لوحه خودمان در زندگی قرار دهیم، قطعاً می‌توانیم خانواده‌مان را حفظ و به تقویت آن کمک کنیم.

گاهی با وجود زندگی زیر یک سقف، چرا افراد از هم فاصله می‌گیرند؟
مابینای زندگی و خانواده اسلامی راد نظر داریم. بر این اساس، الگوی خانواده، خانواده حضرت علی (ع) و حضرت فاطمه (س) هستند. اگر خانواده‌ها، الگوی راه خود را از این خانواده بزرگوار و کریم قرار دهند، به نظر من، سعی می‌کنند در این مسیر قدم بردارند و راه خود را از این خانواده بزرگوار و کریم قرار دهند، به حرکت کنند و اگر کم و کاستی وجود داشته باشد با استعانت و تلاش خودشان، آن کاستی‌ها جبران خواهد شد اما متأسفانه بعضی خانواده‌ها دارای بصیرت معنوی، اجتماعی و فرهنگی نیستند. این از جمله عواملی است که ممکن است موجب فاصله گرفتن اعضای خانواده از یکدیگر شود و حتی ممکن است تمایل داشته باشند از خانه خارج شوند. ما بسیاری از مردهایی که خانه را ترک کرده‌اند یا زنایی که به انحراف کشیده شده‌اند یا بسیاری از فرزندان که نباید در مکان‌هایی باشند که هستند. این بی‌ثباتی در خانواده، به نظر بنده، اولین محورش به همان شدت و ضعف معنویت در خانواده‌ها می‌گردد. به نظرم نه به طور مستقیم، بلکه به طور غیرمستقیم باید فرزندان را در شرایط معنوی قرار داد. نباید خانواده‌های ما مانند خانواده‌های عصر معاصر در کشورهای اروپایی باشند که هیچ تعهدی نسبت به یکدیگر ندارند. در بحث زنان نیز وقتی حقوق مردان و زنان رعایت نمی‌شود، چنین مشکلاتی پیش می‌آید و این مسئله نیز در همین راستا قرار دارد اما اگر چنانچه تعهد و احساس مسئولیت داشته

باشیم و با رفتار خوش عمل کنیم، اگر زن آداب و وظایف خود را بدانند، اقتدار پدر و عزت و جایگاه مادر نیز حفظ شود و اینها را از طریق آموزش‌های روان‌شناسی به هم منتقل کنند، به نظر من، اعضای خانواده از هم فاصله نمی‌گیرند بلکه بسیار هم به هم نزدیک می‌شوند. صلح و صفا نیز در خانواده افزایش می‌یابد.

چه عواملی باعث دوام و صمیمیت بیشتر خانواده‌ها می‌شود؟

از عوامل مهم صمیمیت و پیوند خانواده‌ها، تأمین آرامش روانی همسران است. بسیاری از زوجین در دادگاه‌ها اعلام می‌کنند که مهر و عاطفه‌ای

ما باید خود را با سبک زندگی فرزندانمان هماهنگ کنیم اما در چارچوب خانواده، البته نباید اجازه داد از این چارچوب عبور کنند، چرا که در این صورت خطر انحراف جدی است. باید چارچوب تربیتی را طوری طراحی کنیم که فرزندان ما، با وجود زندگی در فضای امروز، همچنان به گرایش‌های دینی و معنوی متمایل شوند. این هنر پدر و مادر امروزی است که بتوانند با شناخت شرایط و زبان روز، با ایده‌ها و تولید محتوای دینی، فرزند خود را تربیت کنند

فاطمه محمدی، جامعه‌شناس و سیاست‌پژوه:

صمیمیت والدین با فرزندان مرجعیت خانواده را حفظ می‌کند

دلسوز، امن و پناهگاه فرزندان باشد، بنابر این اگر

تفاوتی با والدین یاد خانواده احساس می‌شود، باید آموخت که با یکدیگر گفت‌وگو کرد.

■ **امنیت عاطفی در بستر خانواده**
محمدی به دختران و پسران جوانی که به دنبال امنیت عاطفی هستند، توصیه

می‌کند خانواده، مهم‌ترین و بهترین بستر برای تأمین این امنیت است، حتی دوستان نزدیک و صمیمی، به محض بروز تعارض منافع یا اختلاف، نمی‌توانند حسن امنیت را حفظ کنند. هیچ‌کس به اندازه والدین نمی‌تواند

روز و قادر به برقراری ارتباط صمیمی با نسل جوان و فرزندان خود باشند. ■ **امنیت عاطفی در بستر خانواده**
محمدی به دختران و پسران جوانی که به دنبال امنیت عاطفی هستند، توصیه می‌کند خانواده، مهم‌ترین و بهترین بستر برای تأمین این امنیت است، حتی دوستان نزدیک و صمیمی، به محض بروز تعارض منافع یا اختلاف، نمی‌توانند حسن امنیت را حفظ کنند. هیچ‌کس به اندازه والدین نمی‌تواند

باید خود را به آنها برسانیم اما این رساندن به معنای بی‌قاعده و رهاشدن از اصول نیست، بلکه باید در چارچوب قوانین و اساس خانواده اسلامی باشد. ما باید خود را با سبک زندگی فرزندان‌مان هماهنگ کنیم اما در چارچوب خانواده، البته نباید اجازه داد از این چارچوب عبور کنند، چرا که در این صورت خطر انحراف جدی است. اگر در این مسیر قصور نشود، انحراف‌ها و لغزش‌ها دور از انتظار نخواهد بود. باید چارچوب تربیتی را طوری طراحی کنیم که فرزندان ما، با وجود زندگی در فضای امروز، همچنان به گرایش‌های دینی و معنوی متمایل شوند. این هنر پدر و مادر امروزی است که بتوانند با شناخت شرایط و زبان روز، با ایده‌ها و تولید محتوای دینی، فرزند خود را تربیت کنند. باید شرایطی فراهم شود که بدون اجبار فرزندان به سمت مطالعه و تفکر سوق پیدا کنند. مثلاً کتاب‌هایی از شهدا را تهیه کنیم و در خانه داشته باشیم، بدون اینکه تحمیل کنیم. همین که کتاب مقابل چشم فرزند است، اثر خودش را خواهد گذاشت، چون انسان دارای فطرتی الهی است و زمانی که این فطرت تقویت شود، خود شهید او را خواهد طلبید. بالاخره روزی کتاب را برمی‌دارد و می‌خواند و در دلش اثر می‌گذارد. اگر ما والدین، در زندگی خود را انحرافات اخلاقی، اجتماعی و رفتاری فاصله بگیریم، فرزندان ما نیز به همان مسیر خواهند رفت، حتی اگر روزی به هر دلیلی لغزش داشته باشند، چون ریشه‌شان محکم است و در خانواده شکل گرفته، در طوفان‌های جامعه نمی‌شکنند، بلکه اگر می‌گردند، چرا که پایه و اساس آنها درست شکل گرفته است. تربیت کودک در هفت سال نخست زندگی، بنیان شخصیت آینده‌اوست. بهترین شیوه‌ها باید در این دوران به کار گرفته شود تا کودک با احکام اسلام، معارف دینی و سبک زندگی اهل بیت (ع) آشنا شود، اما نه با اجبار، بلکه با زبان خودش. خداوند را باید آنگونه معرفی کرد که برای کودک قابل فهم باشد. اهل بیت (ع) را نیز باید با زبان کودکانه و مهربان معرفی کرد تا در دل او جا باز کنند.

و در آخر اگر بخواهیم در یک جمله، مردم را به توجه بیشتر به خانواده دعوت کنیم، چه می‌توان گفت؟

خانواده، نخستین و مهم‌ترین نهاد اجتماعی است که سلامت و بویایی هر جامعه‌ای از آن آغاز می‌شود. اگر بخواهیم جامعه‌ای اخلاقی مدار و متعدد داشته باشیم، باید تربیت را از خانواده‌ای سالم، آگاه و مسئولیت‌پذیر آغاز کنیم، چرا که جامعه چیزی جز مجموعه‌ای از خانواده‌ها نیست. فرزندان در خانواده رشد می‌کنند و شخصیت می‌گیرند. اگر پدر و مادر خود پایبند به فرهنگ دینی و ارزش‌های اسلامی باشند، می‌توانند فرزندان‌ی تربیت کنند که نه تنها برای خانواده بلکه برای جامعه نیز منشا خیر باشند.

زهر(س) و امام علی(ع)، می‌توانند نسلی متعهد و مسئول پرورش دهد. ■ **خانواده ایرانی، اصالت و سنت**
محمدی می‌افزاید: خانواده ایرانی، نهادی اصیل و صیانت از خانواده را امری ضروری دانست و بیان کرد: با به‌روز شدن نسل‌ها و تغییرات اجتماعی، تعریف تشکیل خانواده ممکن است تحت تأثیر قرار گیرد. همان‌طور که در حوزه جمعیت با هشدارهای جدی مواجه هستیم، در حوزه خانواده نیز باید با همین حساسیت عمل کرد. سیاستگذاری‌ها باید به گونه‌ای باشد که خانواده‌محوری در همه‌ارکان جامعه نهادینه شود.

کاشانه

گروه سبک زندگی

پرونده

در ستایش خانواده ایرانی

جستار

«محرم»

ماه تغذیه معنوی خانواده‌ها در روزهای پس از جنگ

امسال، محرم الحرام در حالی فرا رسیده که کشور عزیزمان ایران، پس از ایستادگی در برابر تهاجم رژیم صهیونیستی، در فضای آتش‌بس قرار گرفته است. این ماه، ماه سوگواری و عزاداری برای سید و سالار شهیدان، حضرت اباعبدالله الحسین (ع) و

یاران باوفایش است. ماه بازسازی روح و جسم و فرصتی از رزمند برای تغذیه معنوی و تقویت ایمان اما در این شرایط حساس، رعایت احتیاط و پیروی از مقررات، وظیفه‌ای است که بر دوش هر عاشق امام حسینی قرار دارد. برگزاری مراسم عزاداری و فعالیت‌های معنوی ماه محرم، نه تنها به قوت روح و جسم ما می‌افزاید، بلکه نشان دهنده وفاداری ما به آرمان‌های عاشورا است. این ماه، فرصتی معنوی برای خانواده‌های ایرانی است تا با بهره‌گیری از آموزه‌های عاشورا، روح و جسم خود را بازسازی کنند و آرامش روانی را به زندگی روزمره بازگردانند. این فرصت، در سرزمینی که دشمنان آن را هدف قرار داده‌اند، بسیار گرانبهاست. با تقویت معنویت، آموزش ارزش‌های عاشرایی، مدیریت استرس و تقویت روابط اجتماعی، نه تنها می‌توانیم جراحات‌های جنگ ۱۲ روزه را التیام ببخشیم، بلکه خانواده‌ها بی‌تردید در این مسیر، نقش کلیدی دارند. آنها با صبر، همدلی و تلاش جمعی، می‌توانند از این فرصت بهره ببرند و آینده‌ای آرام و پرامید را برای نسل‌های آینده رقم بزنند. اتحاد و انسجام ملی در سایه وفاداری و ارادت به اهل بیت (ع) کلید پیروزی در برابر هر گونه تهدید خارجی است. خانواده‌های ایرانی، با هوشیاری و بصیرت خود، بار دیگر ثابت خواهند کرد در برابر چالش‌ها، متحد و یکپارچه خواهند ایستاد و در سایه آموزه‌های عاشورا و رعایت کامل مقررات، دست در دست هم، به سوی آینده‌ای پرامید گام بر خواهند داشت.

از جمله راهبردهایی که برای خانواده‌ها در ماه محرم می‌توان برشمرد به قرار زیر است:

۱ تقویت معنویت و ارتباط با خداوند: حضور در مجالس عزاداری سیدالشهدا (ع)، و به ویژه به صورت خانوادگی و با رعایت کامل پروتکل‌های امنیتی، به تقویت معنویت و ایجاد آرامش روانی کمک می‌کند. این مجالس، فرصتی برای دعا، نیایش و ارتباط عمیق‌تر با خداوند است. خواندن ادعیه مخصوص ماه محرم، مانند دعای عرفه و زیارت عاشورا، به صورت جمعی در خانواده، روحیه و تابآوری روانی را افزایش می‌دهد.

۲ آموزش ارزش‌های عاشرایی به فرزندان: والدین می‌توانند با روایت داستان‌های عاشورا و معرفی شخصیت‌های بزرگ این حماسه، مانند حضرت عباس(ع)، حضرت زینب(س)، ارزش‌های ایثار، شجاعت و استقامت را به فرزندان خود بیاموزند. ترویج فعالیت‌های هنری مانند نقاشی، شعرخوانی و نمایش‌های خانگی، به درک بهتر فرزندان از این واقعه تاریخی و معنوی کمک می‌کند.

۳ تقویت وحدت و انسجام خانوادگی: برگزاری مراسم عزاداری در منزل، با مشارکت همه اعضای خانواده، به تقویت روابط خانوادگی و افزایش انسجام داخلی منجر می‌شود. مشارکت در آماده‌سازی مراسم، مانند تدارک غذا یا تزئین منزل، روحیه همکاری و مسئولیت‌پذیری را تقویت می‌کند. در حالی که دستورات امنیتی نیز باید رعایت شود.

۴ تقویت روابط اجتماعی: دعوت از همسایه‌ها و دوستان برای شرکت در مراسم عزاداری خانگی، با رعایت کامل مقررات، به تقویت روابط اجتماعی و ایجاد شبکه‌های حمایت اجتماعی کمک می‌کند. مشارکت در فعالیت‌های خیریه و کمک به نیازمندان نیز روحیه نوع‌دوستی و همدلی را در خانواده‌ها تقویت می‌کند. در پایان، امیدواریم با بهره‌گیری از این فرصت معنوی و الهام از رشادت‌ها و تدابیر حسینی و یاران باوفایش، پیروزی کامل را در برابر دشمنان اسلام و ایران رقم بزنیم.

جستار

برگزاری مراسم عزاداری در منزل، با مشارکت همه اعضای خانواده، به تقویت روابط خانوادگی و افزایش انسجام داخلی منجر می‌شود. مشارکت در آماده‌سازی مراسم، مانند تدارک غذا یا تزئین منزل، روحیه همکاری و مسئولیت‌پذیری را تقویت می‌کند، در حالی که دستورات امنیتی نیز باید رعایت شود